

## บทที่ 5

### สรุปอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลสระสี่เหลี่ยม อำเภอนันทนิคม จังหวัดชลบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลสระสี่เหลี่ยม อำเภอนันทนิคม จังหวัดชลบุรี จำแนกตาม เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ความสนิทสนม พาหนะในการเดินทาง และการสื่อสาร กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลสระสี่เหลี่ยม อำเภอนันทนิคม จังหวัดชลบุรี ที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป และมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านของตำบลสระสี่เหลี่ยม จากการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย จำนวน 376 คน เนื้อหาในการศึกษาเป็นเนื้อหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลสระสี่เหลี่ยม อำเภอนันทนิคม จังหวัดชลบุรี ใน 3 ด้าน คือ ด้านการวางแผน ด้านการดำเนินการ และด้านการติดตามผลการดำเนินการ เครื่องมือที่ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลสระสี่เหลี่ยม อำเภอนันทนิคม จังหวัดชลบุรี มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .97 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

#### สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลสระสี่เหลี่ยม อำเภอนันทนิคม จังหวัดชลบุรี สรุปผลดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลสระสี่เหลี่ยม อำเภอนันทนิคม จังหวัดชลบุรี โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการวางแผนมีค่าเฉลี่ยสูงเป็นอันดับแรก รองลงมา คือ ด้านการดำเนินการ และด้านการติดตามผลการดำเนินงาน ตามลำดับ ดังนี้

1.1 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลสระสี่เหลี่ยม อำเภอนันทนิคม จังหวัดชลบุรี ด้านการวางแผน โดยรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า พบว่าอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ 3 ลำดับ คือ มีส่วนร่วมในการคัดเลือกตัวแทนประชาชนเพื่อเป็นกรรมการหมู่บ้าน/ตำบล

ได้เข้าร่วมประชุมประชาคมเพื่อวางแผนพัฒนาหมู่บ้านหรือตำบล และรับรู้โครงการพัฒนาหมู่บ้าน/ตำบล ส่วนลำดับสุดท้ายคือได้เข้าร่วมประชุมเพื่อจัดลำดับความสำคัญของปัญหาหมู่บ้านหรือตำบล

1.2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล สระสี่เหลี่ยม อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี ด้านการดำเนินการ โดยรวมและรายชื่ออยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายชื่อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ คือ ยอมรับโครงการที่ อบต. กำหนดขึ้น เข้าร่วมกิจกรรมที่ อบต. จัดขึ้นในตำบล และมีส่วนร่วมกับ อบต. ในการพัฒนาหมู่บ้าน/ตำบล ส่วนลำดับสุดท้ายคือเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการในกิจกรรมที่ อบต. จัดขึ้น

1.3 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล สระสี่เหลี่ยม อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี ด้านการติดตามผลการดำเนินงานโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายชื่อ พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง 6 ข้อ ระดับน้อย 2 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ 3 ลำดับ คือ ต้องการทราบข้อมูลข่าวสารจาก อบต. (จากหน่วยงานต่าง ๆ ประชาสัมพันธ์ผ่าน อบต.) รับทราบผลการดำเนินการตามแผนของ อบต. และท่านสามารถแสดงความคิดเห็นและเสนอแนวทางในการกำหนดแผนงานโครงการในครั้งต่อไป ส่วนลำดับสุดท้ายคือมีส่วนร่วมในการตรวจสอบงบประมาณในการดำเนินการ

2. เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลสระสี่เหลี่ยม อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี สรุปผลดังนี้

2.1 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล สระสี่เหลี่ยม อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี จำแนกตามเพศ โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการวางแผนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ( $p < .05$ ) โดยเพศชายมีส่วนร่วมในการบริหารงานมากกว่าเพศหญิง

2.2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล สระสี่เหลี่ยม อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี จำแนกตามอายุ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ( $p < .05$ ) โดยประชาชนที่มีอายุ 41 - 49 ปี และ 50 ปีขึ้นไป มีส่วนร่วมในการบริหารงานมากกว่าประชาชนที่มีอายุ 31 - 40 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ( $p < .05$ )

2.3 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล สระสี่เหลี่ยม อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี จำแนกตามสถานภาพ ไม่แตกต่างกัน

2.4 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล สระสี่เหลี่ยม อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี จำแนกตามระดับการศึกษาไม่แตกต่างกัน

2.5 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล สระสี่เหลี่ยม อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี จำแนกตามอาชีพ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติ ( $p < .05$ ) โดยพบว่า ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ มีส่วนร่วมในการบริหาร มากกว่า พนักงาน/ลูกจ้างเอกชน และ ค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว เกษตรกร มีส่วนร่วมในการบริหาร มากกว่าพนักงาน/ลูกจ้างเอกชน ค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว และรับจ้างทั่วไป/กรรมกร นักเรียน/นักศึกษา มีส่วนร่วมในการบริหาร มากกว่า พนักงาน/ลูกจ้างเอกชน กับ ค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว และแม่บ้าน/ไม่ได้ประกอบอาชีพ มีส่วนร่วมในการบริหาร มากกว่าค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว

2.6 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล สระสี่เหลี่ยม อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี จำแนกตามรายได้ ไม่แตกต่างกัน

2.7 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล สระสี่เหลี่ยม อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี จำแนกตามความสนิทสนม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ( $p < .01$ ) โดยผู้ที่สนิทมากที่สุด มีส่วนร่วมในการบริหาร มากกว่าผู้ที่สนิทน้อยที่สุด และสนิทปานกลาง ผู้ที่สนิทมาก มีส่วนร่วมในการบริหาร มากกว่า ผู้ที่สนิทน้อยที่สุด และสนิทปานกลาง ผู้ที่สนิทปานกลาง มีส่วนร่วมในการบริหาร มากกว่าผู้ที่สนิทน้อยที่สุด

2.8 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล สระสี่เหลี่ยม อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี จำแนกตามพาหนะที่ใช้ในการเดินทางไม่แตกต่างกัน

2.9 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล สระสี่เหลี่ยม อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี จำแนกตามการสื่อสาร ไม่แตกต่างกัน

## อภิปรายผล

การศึกษาวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลสระสี่เหลี่ยม อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี มีประเด็นอภิปรายผลดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล สระสี่เหลี่ยม อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เป็นเพราะในการดำเนินการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลสระสี่เหลี่ยม ทั้ง 3 ด้านคือ ด้านการวางแผน เช่น การมีส่วนร่วมในการคัดเลือกตัวแทนประชาชนเพื่อเป็นกรรมการหมู่บ้าน/ตำบล การได้เข้าร่วมประชุมประชาคมเพื่อวางแผนพัฒนาหมู่บ้านหรือตำบล และรับรู้โครงการพัฒนาหมู่บ้าน/ตำบล เช่นเดียวกับด้านการดำเนินการ และด้านการติดตามผลการดำเนินงาน ที่พบว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลสระสี่เหลี่ยม ระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของสาโรชน์ น้อยใจบุญ (2545) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลกรณีศึกษาบ้านสาวชะโงก หมู่ที่ 1 ตำบลสาวชะโงก อำเภอบาง

คล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการศึกษา พบว่า โดยภาพรวมและในรายด้านแล้วประชาชนบ้านสาวชะโงกมีส่วนร่วมในการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลอยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับการวิจัยของวิทยา บุญยะเวชชีวิน (2543) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนต่อการปกครองท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณี เทศบาลตำบลบางปู จังหวัดสมุทรปราการ ผลการศึกษาพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนต่อการปกครองท้องถิ่นในเขตเทศบาลตำบลบางปูอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ผู้วิจัยมีประเด็นอภิปรายดังนี้

1.1 ด้านการวางแผน พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลสระสี่เหลี่ยม อำเภอนันทนิคม จังหวัดชลบุรี อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เป็นเพราะ องค์การบริหารส่วนตำบลสระสี่เหลี่ยม ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการคัดเลือกตัวแทนประชาชนเพื่อเป็นกรรมการหมู่บ้าน/ตำบล การได้เข้าร่วมประชุมประชาคมเพื่อวางแผนพัฒนาหมู่บ้านหรือตำบล และรับรู้โครงการพัฒนาหมู่บ้าน/ตำบล ตลอดจนการรับรู้โครงการพัฒนาหมู่บ้าน/ตำบล โดยการจัดประชาคมจะมีประชาชนเข้าร่วมประชาคมในแต่ละครั้งไม่มาก ก็จะมีประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในระดับปานกลาง จึงเป็นผลให้การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล สระสี่เหลี่ยม อำเภอนันทนิคม จังหวัดชลบุรี ด้านการวางแผน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของ พุทธิ กิฬาแบ่ง (2539) ศึกษาทัศนคติของผู้นำท้องถิ่นต่อองค์การบริหารส่วนตำบลกรณีศึกษา จังหวัดเชียงราย องค์การบริหารส่วนตำบลได้สร้างความตื่นตัว แก่ประชาชนในการเข้ามีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่น ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนในการเลือกตั้งผู้บริหารถึงแม้ประชาชนจะมีความตื่นตัวปานกลาง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ญาณภัทร เจริญรัตน์ (2539) ได้ศึกษาเรื่อง ความรู้ความเข้าใจ และทัศนคติในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน สมาชิกสภาตำบล และสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ศึกษาเฉพาะกรณี สภาตำบล องค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี ซึ่งจากการศึกษา พบว่า ประชาชนทั่วไป สมาชิกสภาตำบลและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีความถี่ของการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง (การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การร่วมประชุม การออกความคิดเห็นในการประชุม) อยู่ในระดับปานกลาง

1.2 ด้านการดำเนินการ พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลสระสี่เหลี่ยม อำเภอนันทนิคม จังหวัดชลบุรี อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เป็นเพราะ การดำเนินการขององค์การบริหารส่วนตำบลสระสี่เหลี่ยม ในการให้ ประชาชนได้เข้าร่วม ได้แก่ การเข้าร่วมกิจกรรมที่ อบต. จัดขึ้นในตำบล การเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการในกิจกรรมที่ อบต. จัดขึ้น การมีส่วนร่วมกับ อบต. ในการพัฒนาหมู่บ้าน/ตำบล การร่วมกับกลุ่มสมาคม ชมรม ต่าง ๆ ทำกิจกรรมสาธารณะประโยชน์เพื่อพัฒนาหมู่บ้าน/ตำบล การมีส่วนร่วม

แก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างการดำเนินงานของ อบต. ตลอดจนการร่วมแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมเกี่ยวกับการดำเนินงานของ อบต. มีประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในเรื่องดังกล่าวข้างต้นในปริมาณที่ไม่มากนัก จึงเป็นผลให้การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลสระสี่เหลี่ยม อำเภอนันทนิคม จังหวัดชลบุรี ด้านการดำเนินการ อยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิรศักดิ์ สีใจเจริญ (2543) วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอบ้านไผ่ จังหวัดลำพูน พบว่า ประชาชนมีความพึงพอใจต่อการเปิดโอกาสของ อบต. ให้เข้าไปมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างสูง

1.3 ด้านการติดตามผลการดำเนินงาน พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลสระสี่เหลี่ยม อำเภอนันทนิคม จังหวัดชลบุรี โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลสระสี่เหลี่ยม ต้องการทราบข้อมูลข่าวสารจาก อบต. (จากหน่วยงานต่าง ๆ ประชาสัมพันธ์ผ่าน อบต.) ต้องการรับทราบผลการดำเนินการตามแผนของ อบต. และสามารถแสดงความคิดเห็นและเสนอแนวทางในการกำหนดแผนงานโครงการ ในครั้งต่อไป ซึ่งการดำเนินการนี้มีไม่มากพอทำให้ประชาชนรับทราบข่าวสารจากอบต.สระสี่เหลี่ยมไม่ครบถ้วน การเข้าร่วมประชุมในแต่ละครั้ง ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมไม่มากนัก จึงมีโอกาสได้แสดงความคิดเห็นและเสนอแนวทางในการกำหนดแผนงานโครงการในครั้งต่อไป ไม่หลากหลายจากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นจึงเป็นผลให้การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลสระสี่เหลี่ยม อำเภอนันทนิคม จังหวัดชลบุรี ด้านการติดตามผลการดำเนินงานโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของญาณภัทร เจริญรัตน์ (2539) ได้ศึกษาเรื่อง ความรู้ความเข้าใจและทัศนคติในการมีส่วนร่วมทาง การเมืองของประชาชน สมาชิกสภาตำบล และสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ศึกษาเฉพาะกรณี สภาตำบล องค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่อำเภอบางพลี จังหวัดยะลา ซึ่งจากการศึกษา พบว่า ประชาชนทั่วไป สมาชิกสภาตำบล และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีทัศนคติในการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับปานกลาง

2. เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลสระสี่เหลี่ยม อำเภอนันทนิคม จังหวัดชลบุรี มีประเด็นอภิปรายผลดังนี้

2.1 จำแนกตามเพศ พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลสระสี่เหลี่ยม อำเภอนันทนิคม จังหวัดชลบุรี ด้านการวางแผน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ( $p < .05$ ) โดยเพศชายมีส่วนร่วมในการบริหารงานมากกว่าเพศหญิง ทั้งนี้เป็นเพราะ โดยปกติทั่วไปเพศชายมักให้ความสนใจในการบริหารขององค์การบริหาร

ส่วนตำบลมากกว่าเพศหญิง จะพบจากสัดส่วนของเพศชายและเพศหญิง ที่เป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลสระสี่เหลี่ยมจะมีเพศชายมากกว่าเพศหญิง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภาวิณี โพธิ์มัน (2543) ศึกษาเรื่องรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล: ศึกษาเฉพาะกรณีตำบลขุนคอง อำเภอหางคง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบที่แตกต่างกัน โดยประชาชนเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองแบบเป็นทางการมากกว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบไม่เป็นทางการ สภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ การดำรงตำแหน่งที่สำคัญหรือการเป็นคณะกรรมการหมู่บ้าน การเข้าเป็นสมาชิกในองค์กรหรือกลุ่มจัดตั้งในชุมชน มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน โดยมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2.2 จำแนกตามอายุ พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลสระสี่เหลี่ยม อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ( $p < .05$ ) โดยประชาชนที่มีอายุ 41 - 49 ปี และ 50 ปีขึ้นไป มีส่วนร่วมในการบริหารงาน มากกว่าประชาชนที่มีอายุ 31 - 40 ปี ทั้งนี้เป็นเพราะประชาชนที่มีอายุ 41 - 49 ปี และ 50 ปีขึ้นไป จะให้ความสนใจทางการเมืองและมีบทบาทที่เกี่ยวข้องกับองค์การบริหารส่วนตำบลสระสี่เหลี่ยม มากกว่าประชาชนที่มีอายุ 31 - 40 ปี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภาวิณี โพธิ์มัน (2543) ศึกษาเรื่องรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล: ศึกษาเฉพาะกรณีตำบลขุนคอง อำเภอหางคง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบที่แตกต่างกัน โดยประชาชนเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองแบบเป็นทางการมากกว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบไม่เป็นทางการ สภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ การดำรงตำแหน่งที่สำคัญหรือการเป็นคณะกรรมการหมู่บ้าน การเข้าเป็นสมาชิกในองค์กรหรือกลุ่มจัดตั้งในชุมชน มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน โดยมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2.3 จำแนกตามสถานภาพ พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลสระสี่เหลี่ยม อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เป็นเพราะ ประชาชนที่เป็นโสด ที่สมรส รวมทั้งที่เป็นหม้าย/หย่าร้าง ต่างก็ให้ความสนใจและมีบทบาทที่เกี่ยวข้องกับองค์การบริหารส่วนตำบลสระสี่เหลี่ยมในระดับใกล้เคียงกัน โดยองค์การบริหารส่วนตำบลสระสี่เหลี่ยม ตระหนักในความสำคัญในการบริหารแบบมีส่วนร่วม และเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกเพศ ทุกวัย ทุกสถานภาพเข้ามีส่วนร่วมใน การบริหารงานของ อบต. สระสี่เหลี่ยม สอดคล้องกับแนวคิดของ คอมพ์ตัน (Compton, 1987, p. 117 อ้างถึงใน ภาวิณี โพธิ์มัน, 2543, หน้า 43) กล่าวว่า ปัจจัยที่จะส่งเสริมให้เกษตรกรและบุคลากรของหน่วยงานเข้า

มามีส่วนร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่สำคัญ ประกอบด้วย ปัจจัยทางด้านสังคมและเศรษฐกิจ คือ วิทยุติ หรืออายุ อาชีพ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ การฝึกอบรม ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว สถานภาพทางสังคม สภาพะประชากรของครอบครัว ความตระหนักในผลประโยชน์ พฤติกรรม เลี่ยงและภาวะผู้นำ

2.4 จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงาน ขององค์การบริหารส่วนตำบลสระสี่เหลี่ยม อำเภอนันทนิคม จังหวัดชลบุรี ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เป็นเพราะ องค์การบริหารส่วนตำบลสระสี่เหลี่ยม ให้ความสำคัญประชาชนทุกระดับ การศึกษา ทั้งระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา ระดับปริญญาตรี และระดับสูงกว่าปริญญาตรี อย่างเท่าเทียมกัน และในปัจจุบันประชาชนทุกระดับการศึกษาสามารถเข้าถึงและรับรู้ข่าวสาร จากองค์การบริหารส่วนตำบลสระสี่เหลี่ยมได้เท่าเทียมกัน จึงมีผลทำให้ การมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลสระสี่เหลี่ยม อำเภอนันทนิคม จังหวัด ชลบุรี จำแนกตามระดับการศึกษาไม่แตกต่างกัน

2.5 จำแนกตามอาชีพ พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของ องค์การบริหารส่วนตำบลสระสี่เหลี่ยม อำเภอนันทนิคม จังหวัดชลบุรี แตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติ ( $p < .05$ ) โดยพบว่า ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ มีส่วนร่วมในการบริหาร มากกว่า พนักงาน/ลูกจ้างเอกชน และ ค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว ทั้งนี้เป็นเพราะ ข้าราชการ/ พนักงานรัฐวิสาหกิจ จะมีการศึกษาสูงกว่าอาชีพอื่น ย่อมเป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจในการบริหาร ขององค์การบริหารส่วนตำบล เป็นที่ยอมรับของประชาชนในตำบล จึงมีส่วนทำให้สนใจที่จะเข้า ไปมีส่วนร่วมในการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลสระสี่เหลี่ยม มากกว่าพนักงาน/ลูกจ้าง เอกชน และ ค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว สอดคล้องกับงานวิจัยของ ญาณภัทร เจริญรัตน์ (2539) ได้ศึกษาเรื่องความรู้ความเข้าใจและทัศนคติในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน สมาชิกสภาตำบล และสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ศึกษาเฉพาะกรณี สภาตำบล องค์การ บริหารส่วนตำบล ในพื้นที่อำเภอบาง จังหวัดยะลา ซึ่งจากการศึกษาพบว่า ความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นรูปแบบสภาตำบล (นิติบุคคล) องค์การบริหารส่วนตำบล มีสัมพันธ์ กับทัศนคติในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนทั่วไป สมาชิกสภาตำบลและสมาชิกสภา องค์การบริหารส่วนตำบล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

อาชีพเกษตรกร มีส่วนร่วมในการบริหารมากกว่าพนักงาน/ลูกจ้างเอกชน ค้าขาย/ ประกอบธุรกิจส่วนตัว และรับจ้างทั่วไป/กรรมกร ทั้งนี้เป็นเพราะเกษตรกร เป็นอาชีพมีช่วง การทำงานตามแนวคิดของตนเอง ช่วงเวลาสามารถยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสมทำให้มีอิสระ มีเวลาและหาโอกาสที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบลสระสี่เหลี่ยม

มากกว่าพนักงาน/ลูกจ้างเอกชน ค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว และรับจ้างทั่วไป/กรรมกร

นักเรียน/นักศึกษา มีส่วนร่วมในการบริหาร มากกว่า พนักงาน/ลูกจ้างเอกชน กับ ค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว ทั้งนี้เป็นเพราะ นักเรียน/นักศึกษา กำลังอยู่ในวัยเรียนยังไม่มีภาระ ต้องรับผิดชอบมากนักจึงมีความสนใจและมีส่วนร่วมในการบริหารมากกว่าพนักงาน/ลูกจ้างเอกชน กับ ค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว ที่มุ่งมั่นในการประกอบอาชีพเป็นสำคัญ

แม่บ้าน/ไม่ได้ประกอบอาชีพ มีส่วนร่วมในการบริหาร มากกว่า ค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว ทั้งนี้เป็นเพราะ แม่บ้าน/ไม่ได้ประกอบอาชีพ มีเวลาว่างและอยู่ใกล้หิ้งองค์การบริหาร ส่วนตำบลสระสี่เหลี่ยมมากกว่า จึงมีส่วนร่วมในการบริหารมากกว่าค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว

2.6 จำแนกตามรายได้ พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงาน ขององค์การบริหารส่วนตำบลสระสี่เหลี่ยม อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้ เป็นเพราะ รายได้ของประชากรตำบลสระสี่เหลี่ยมไม่แตกต่างกันมากนัก และองค์การบริหาร ส่วนตำบลสระสี่เหลี่ยม เปิดโอกาสให้ประชาชนทุกคนได้มีส่วนร่วมทุกกิจกรรม ทุกโครงการ ตลอดจนเรื่องอื่น ๆ ทุกเรื่อง จึงเป็นผลทำให้การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของ องค์การบริหารส่วนตำบลสระสี่เหลี่ยม จำแนกตามรายได้ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ของภาวณี โพธิ์มัน (2543) ที่ศึกษาเรื่องรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในองค์การบริหารส่วนตำบล: ศึกษาเฉพาะกรณีตำบลขุนกง อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษา พบว่า ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบที่แตกต่างกัน โดยประชาชน เข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองแบบเป็นทางการมากกว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบไม่เป็นทางการ สภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ การดำรงตำแหน่งที่ สำคัญหรือการเป็นคณะกรรมการหมู่บ้าน การเข้าเป็นสมาชิกในองค์หรือกลุ่มจัดตั้งในชุมชน มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน โดยมีความแตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติ

2.7 จำแนกตามความสนิทสนม พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงาน ขององค์การบริหารส่วนตำบลสระสี่เหลี่ยม อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ( $p < .01$ ) โดยผู้ที่สนิทมากที่สุด มีส่วนร่วมในการบริหาร มากกว่า ผู้ที่สนิทน้อยที่สุด และสนิทปานกลาง และผู้ที่สนิทมาก มีส่วนร่วมในการบริหาร มากกว่า ผู้ที่สนิทน้อยที่สุด และสนิทปานกลาง ผู้ที่สนิทปานกลาง มีส่วนร่วมในการบริหาร มากกว่า ผู้ที่สนิทน้อยที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะ ผู้ที่สนิทมากกว่า ย่อมมีโอกาสในการพบปะพูดคุย ร่วมรับรู้ แสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับการดำเนินการขององค์การบริหารส่วนตำบลสระสี่เหลี่ยม มากกว่า คนที่สนิทน้อยกว่า จึงมีส่วนร่วมในการบริหารมากกว่า สอดคล้องกับแนวคิดของ คอมพ์ตัน



(Compton, 1987, p. 117 อ้างถึงใน ภาวิณี โพธิ์มัน, 2543, หน้า 43) ที่กล่าวว่า ปัจจัยที่จะส่งเสริมให้เกษตรกรและบุคลากรของหน่วยงานเข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่สำคัญ ประกอบด้วย ปัจจัยทางด้านสังคมและเศรษฐกิจ คือ วิทยุ หรืออายุ อาชีพ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ การฝึกอบรม ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว สถานภาพทางสังคม สภาพประชากรของครอบครัว ความตระหนักในผลประโยชน์ พฤติกรรมเสี่ยงและภาวะผู้นำ

2.8 จำแนกตามพาหนะที่ใช้ในการเดินทาง พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลสระสี่เหลี่ยม อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เป็นเพราะ พาหนะที่ใช้ในการเดินทาง ทั้งรถจักรยาน รถจักรยานยนต์ รถยนต์ และรถโดยสาร ต่างไม่ใช่ปัจจัยสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลสระสี่เหลี่ยม ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของ ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ (2543, หน้า 216) ที่ว่าปัจจัยที่เสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนา ได้แก่ ปัจจัยด้านกลไกของรัฐ โดยรัฐจะต้องสนับสนุนกิจกรรมที่มีความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการเมือง โดยต้องสร้างช่องทางในการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน ด้วยระบบต่าง ๆ ของราชการที่จะต้องเอื้ออำนวย รวมถึงมีการติดตาม ประเมินผล และการให้สนับสนุนในภายหลัง

2.9 จำแนกตามการสื่อสาร พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลสระสี่เหลี่ยม อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เป็นเพราะ ประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลสระสี่เหลี่ยม ใช้โทรศัพท์ มือถือเป็นเครื่องมือสื่อสาร ถึงร้อยละ 89.36 จึงสามารถติดต่อสื่อสารกับองค์การบริหารส่วนตำบลสระสี่เหลี่ยมได้ในระดับเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ อकिन รพีพัฒน์ (2539, หน้า 57 – 59) ซึ่งได้กล่าวว่า ปัจจัยด้านนักพัฒนาซึ่งจะต้องมีบทบาทเป็นผู้สนับสนุนข้อมูลข่าวสาร และเทคโนโลยีให้กับชุมชน นอกจากนี้จะต้องคำนึงถึงโครงสร้างอำนาจของผู้นำท้องถิ่น และผลประโยชน์ด้วย และสอดคล้องกับผลงานของ ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ (2543, หน้า 216) ที่พบว่าปัจจัยที่เสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนานั้น ประชาชนในชุมชนจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และมีประสบการณ์ในการทำงานพัฒนา มีการติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ หรือหน่วยงานอื่นและได้รับการฝึกอบรม การศึกษาดูงาน และรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง

### ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

#### 1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ด้านการวางแผน ควรมีนโยบายให้ประชาชนได้เข้าร่วมประชุมเพื่อจัดลำดับความสำคัญของปัญหาหมู่บ้านหรือตำบล ให้มีส่วนร่วมในการกำหนดโครงการในการแก้ไขปัญหา/พัฒนาของหมู่บ้าน/ตำบล และให้มีส่วนร่วมเสนอปัญหาในการพัฒนาหมู่บ้านหรือตำบล

1.2 ด้านการดำเนินการ ควรมีนโยบายให้ประชาชนร่วมแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมเกี่ยวกับการดำเนินงานของ อบต. ให้มีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างการดำเนินงานของ อบต. และให้ร่วมกับกลุ่ม สมาคม ชมรม ต่าง ๆ ทำกิจกรรมสาธารณะประโยชน์เพื่อพัฒนาหมู่บ้าน/ตำบล

1.3 ด้านการติดตามผลการดำเนินงาน ควรมีนโยบายให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบงบประมาณในการดำเนินการ ให้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น วิพากษ์วิจารณ์การทำงานของ อบต. และให้ร่วมประเมินผลการดำเนินงานตามโครงการที่จัดทำขึ้น

## 2. ข้อเสนอในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลอื่น ๆ

2.2 ควรวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล